

Damian Pawlik

Streszczenie rozprawy doktorskiej na temat: „Uwarunkowania morfologiczne i funkcjonalne a efektywność działań w grze w piłkę siatkową dziewcząt 13-letnich”.

Streszczenie

Identyfikacja talentów i prognozowanie rozwoju predyspozycji to zagadnienia szczególnie istotne w trakcie wstępnego doboru dzieci do sportu. Głównym założeniem tych procesów jest bowiem wyłonienie z populacji jednostek, które cechują się znacznym poziomem predyspozycji silnie uwarunkowanych genetycznie, a zarazem charakterystycznych dla danej dyscypliny sportowej. Ze względu na wprowadzenie licznych zmian w przepisach gry oraz nowych rozwiązań techniczno-taktycznych charakter gry w piłkę siatkową umacnia się jako szybkościowo-siłowy. Dotychczas zalecane przez PZPS zestawy testów motorycznych (Międzynarodowy Test Sprawności Fizycznej i ocena potencjału motorycznego wg PZPS) obciążone są dużym błędem pomiarowym i nie do końca przekładają się na specyfikę gry w piłkę siatkową. Dlatego zasadne wydawałoby się stworzenie zestawu testów – na podstawie charakterystyki piłki siatkowej oraz nowoczesnej technologii popartej badaniami naukowymi – który zawierałby fundamentalne zmienne mające istotny związek z efektywnością gry oraz interdyspozycje wspomagające ujawnienie się zmiennej fundamentalnej podczas wykonywania działań w grze.

Celem badań było sprawdzenie, czy istnieje zróżnicowanie morfo-funkcjonalne w zależności od efektywności działań w grze 2 × 2 w piłkę siatkową dziewcząt 13-letnich, a także porównanie obecnie stosowanych przez PZPS testów z zaproponowanym zestawem prób dla 13-letnich dziewcząt uprawiających piłkę siatkową.

Celem poznawczym było zdiagnozowanie poziomu wybranych zdolności motorycznych i percepcji wzrokowej oraz budowy morfologicznej dziewcząt 13-letnich wyselekcjonowanych do kadry wojewódzkiej Dolnego Śląska w piłce siatkowej.

Celem aplikacyjnym było wykorzystanie wyników badań (przez trenera reprezentacji wojewódzkiej i trenerów klubowych) do planowania i programowania zajęć treningowych, przy uwzględnieniu wieku kostnego, stanu budowy morfologicznej i poziomu przejawów wybranych zdolności motorycznych danej zawodniczki oraz predyspozycji motoryczno-percepcyjnych.

Materiał badawczy stanowiło 12 dziewcząt w wieku 13 lat (rocznik 2001), które zostały powołane do reprezentacji wojewódzkiej Dolnego Śląska w piłce siatkowej (wysokość ciała = $176,5 \pm 4,2$ cm; masa ciała = $58,6 \pm 5,1$ kg; BMI = $18,8 \pm 1,3$). Dziewczęta

zostały wyselekcjonowane spośród wszystkich klubów i szkół Dolnego Śląska na podstawie umiejętności siatkarskich oraz predyspozycji do gry w piłkę siatkową.

Wyniki diagnozy wykazały związki między zmiennymi motorycznymi i somatycznymi a efektywnością zagrywki, przyjęcia zagrywki i ataku. Związki rozpatrzono w dwóch kategoriach. Pierwsza obejmowała wyniki na poziomie $p < 0,05$. W tej grupie odnotowano 12 zmiennych mających związek z wymienionymi działaniami. Druga grupa zawierała zmienne, które korelowały z efektywnością wybranych działań podczas gry na poziomie $p < 0,1$ (ze względu za nieliczną badaną grupę). W tej grupie zaobserwowano 19 zmiennych mających związek z efektywnością wybranych działań podczas gry 2×2 w piłkę siatkową.

W toku analizy regresji wielorakiej (krokowej postępującej) wyłoniono zależności efektywności wybranych działań od wartości diagnozowanych zmiennych morfo-funkcjonalnych. Diagnozowane zmienne tworzyły 11 modeli, które wykazywały związki z poziomem efektywności działań dziewcząt 13-letnich podczas gry 2×2 w piłkę siatkową.

Analiza wyników diagnozy reprezentantek Dolnego Śląska wskazuje, że zasadna wydaje się zmiana dotychczasowych metod identyfikacji utalentowanych jednostek i wprowadzenie metod popartych badaniami naukowymi. Zawodniczki reprezentacji wojewódzkich powinny charakteryzować się dużą wysokością ciała, z masą odpowiednią dla danej wysokości (wskaźnik BMI na poziomie średnim), szczupłą sylwetką i przewagą ektomorficznego typu budowy ciała. Ponadto powinny one prezentować ponadprzeciętne wyniki prób diagnozujących zdolności szybkościowo-siłowe kończyn górnych, czas reakcji na bodziec dostrzegany w peryferyjnym polu widzenia, wytrzymałość szybkościową i wytrzymałość na podstawie próby *beep test*, a także dokładnie widzieć odległość obiektu w centralnym polu widzenia.

Powyższe badania stanowią kierunek, który należy podjąć w celu prawidłowej próby identyfikacji dziewcząt do szkolenia w ramach reprezentacji wojewódzkich czy reprezentacji Polski w piłce siatkowej. Należy jednak przeprowadzić dalsze badania, które pozwoliłyby na weryfikację uzyskanych wyników.

Data 05.04.2017 r.

.....Pawlik.....

Podpis